

RABBI JOSEPH B. SOLOVEITCHIK AND THE STATE OF ISRAEL:
IN HONOR OF YOM HA-ATZMAUT

Jacob J. Schacter

Congregation Rinat Yisrael

May 8, 2019

הפרט
April 1938, p. 16

סימן ב'
ברין נטע רבעי

ידידי הגאון שליט"א.
אחד"ש כ"ג באה"ר, הנני מסגיר בזה גרניר אחד, כחד"ת, בדיון אם נוהג נטע רבעי בנכרי. ואבקשה לתת אותן בדפוס ב"חפרדס". חד"ת אלו נאמרו מבני הגאון ר' יוסף דוב שליט"א, אב"ד דק"ק באספאן, בחיובל תורה בתל אביב, א"י, ב' בחעלותך שנת תרצ"ה, לפני כל גדולי התורה שבאותה העיר וטב"כותית. הדברים נתפרסמו אז, וראשי פרקים סתם בהעתונים. כעת נדפסו כמעט אות באות בחוברת "תורת הארץ", היוצאת בפתח תקוה, א"י. הוצאת סבת תרצ"ה, מאחד בשם א. ב. ולכן הנני מפרסם את חד"ת הג"ל בצורתו שנאמר אז, לסעו שלא יתלבש הג"ל בשלילת שאינה שלו. והנני סוחה בכל חוק נגד העובדא הזאת, שהוא נגד מדת הדיון וחוק האנושי.

בברכה למעב"ג אשר סוקירו וסכברו,
משה הלוי סאלאוויציק

רמב"ם פ"י מהל' מע"ש ונטע רבעי ה"י ז"ל,
ויש לנכרי נטע רבעי שאם בא לנהוג במצוה זו
הרי הוא קודש כנטע רבעי של ישראל עכ"ל.
והנה דין זה אם בנכרי נוהג נטע רבעי,
מחלוקת ר"י ורבנן בפ"נ דתרומות משנה ה'
ר"י אומר אין לנכרי כרם רבעי וחכמים אומרים
יש לו ופסק הרמב"ם כחכמים, אלא דעיין בר"ש

"זכר אני ערב אחד בשנת תרצ"ה, כשביקרתי בארץ-ישראל וסרתי
לבית הרב גולד ברמת-גן. יצאנו לטייל במשעול הפרדסים. שמר-
לילה תכולים, זרועי-כוכבים, השתרעו ממעל. ירח של ארץ-ישראל
הציף באורו הבהיר והמקסים את פני כל הנוף. מרחוק נראים
היו אורות תל-אביב שרטטו וקרצו כאילו בשרו בשורה משכרת-
לב, בשורת בניין וחידוש. הרב גולד, כולו מופעם ומרותח, התהלך
הנה והנה כמו בחלום. מבטו היה נעוץ במרחקים. פתאום תלה
את עיניו ברקיע ואמר לי: "מי שאינו מרגיש עכשו את שכינת
אל המתגלית באור הסהר הזולף, ברמיזת הכוכבים המזהירים,
באוור הצח והזך המלא ריחות של בללוב וגידול, ועיקר העיקרים
— בניצוצי אורות עיר שנבנית כולה בידי ישראל — הוא בנדר
סומא". הלא צדק — הוסיף ואמר הרב גולד — ר' יהודה הלוי
באומרו, כי שפע הנבואה בארץ-ישראל זורם והולך ואין זקוקים
אלא לכלי-קיבול לקלוט את אור האלוקים. תוך כדי דיבור
הרים אבן קטנה מתוך דמעות-גיל ואושר והחל לנשקה, לקיים
דינא דגמרא: "ר' אבא הוה מנשק כפי דעכו, לקיים מה שנאמר,
כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו".

הרבה כדי להביא את בשורת הארץ לקצווי תבל. "קול צופיד נשאו
קול יחדו ירננו".

כמה קטן הייתי בעיני לעומת יהודי זה אשר חזה את הוד
מורא מתוך תפארת הנוף שבארץ הקודש, ושבלבו יצק לילה זה
אור חדש והצית בו אישה של מוריה בלהט שכזה ו לשעה קלה
ראיתי את הרב גולד מעורטל מן כתונת הפסים, אשר בה הליט
את דמות דיוקנו הטהורה שערגה וכלתה לקודש למאולה. שולי
הפרוכת הופשלו קימעא באותו ליל ירח בהיר, ואני הצצתי לרגע
קט זה לתוך נשמה מלאת געגועים, נועם וקדושה צפונה, לתוך
קודש הקודשים של איש-ראש-חודש, אשר בטבורו התנוסס ארון
הברית.

עבור שעה קלה חזרנו הביתה. נמתחו שוב שולי הפרוכת;
הדיוקן הסתתר בצל; האש המרתיחה לבבות ננזה מאחורי דמות

19 כוזרי, מאמר שני, טעיפים חייא: "כל שכן בהמצא השכינה והענין האלקי
כמו צופה לו שראוי להדבק בו שיהיה לו לאלקים. כמו הנביאים והחסידים
וכו".

ישׁיבה המרכזית הז' "מרכז-הרב" ירושלם ת"ו.

מעׁיב הרב הגאון הגדול בר בנישׁין

שפ"ט/א

יוסף דוד סולובייציק

מוד"ר

(רב הכולל ועב"י בוטחון והגליל האמריקני)

יגיד שעוד בחרבה

במו"א: נשבע רבמ"א את המצוה בכולל

ביום הרביעי י"א סיון תרצ"ה בשעה 12 בעתה"ם

בהילול הישיבה הז' "מרכז-הרב".

שקידה מעוררת עם הרב יסתר בסולוביצקי

מדוע נדחתה בחינת דתת בראך וזאתך במג השבועות

מאת לוי יצחק הידנשלני

- ★ בישראל צריכה להיות קואליציה מקיף אל קידי
- ★ גיוך בלי הלכה — אחיזת עיניים
- ★ בנין לא בישיב עמך ולא נחלת לך
- ★ בער הסכם עם אלהים, הוֹרֵך ויחולים הדמים
- ★ מבינות לבקר השונה בישראל אחיזת עיניים

נייחוק, איקטור

מֵעַם אִמְרֵי בַּמִּדְבָּר אֲבִיחָם לְכַפְּלֵם. אֲרַבְעִים וְשֵׁשׁ עָשָׂר לֹא אָמַר כְּדָבָר חוּץ וְעוֹרֵר וְתוֹמֵיחֵי-רַבּוֹת, אִי-יָסִים וְהוֹמִים שׁוֹבִים מִן אֵלֶיךָ מִמֵּימִים אִי-יִסְמָרוּ. וְהַזְמִינְתוּ לִנְאֻם, וְהָאֵל לֹא אָמַר כֵּן וְלֹא אָמַר לֹאֵךְ עֲשֵׂה לְבַשְׂתֶּיךָ. אֵלֶיךָ עֲשִׂיתִי, אָמַר לֵי ה' דָּבָר יוֹסֵף דָּבָר טוֹבִיבְעִיבְעִי: "בְּלֹ בְלֵךְ, אֲבִיבְךָ בְּאֵלֶיךָ-יִשְׂרָאֵל בְּקִיץ חֶרֶף, רֹבֵב"

לֹא יֵלֵךְ מִשְׁמֵךְ וְאֵל מַשְׁפִּיךָ, עִם לֵי יֵשׁ חֶרֶף לְאִי-יִשְׂרָאֵל, בְּהֵן חֲזִיב (חֶרֶף יֵלֵךְ א. לְכַפְּלֵשׁ) וְנִבְדָּר שִׁיבֵךְ יִשְׁבֵּיבְךָ בְּשִׂיבֵיבְךָ. עַם בְּנֵי מִדְבָּרֵךְ לֹא שִׁיבֵיבְךָ אֲרַבְעִיבְךָ עֵשֶׂר וְדִלְקֵת לֵךְ אֲמַנֵיבְךָ שׁוֹנֵה מִבְּהֵן אֵל אִי-יִשְׂרָאֵל, אֵל מְדִיבֵיבְךָ יִשְׂרָאֵל, אֵל שׁוֹנֵה מִבְּהֵן יִשְׂרָאֵל, בְּאֵשֶׁר וְשִׁיבֵךְ עַל שְׁמֵלְתֵךְ בְּרֹבֵב יִשְׂרָאֵל בְּאֵלֶיךָ לֵךְ עֲצִיבְתֵךְ אֲבִיבְךָ לֵךְ וְיִשְׁרָעֵךְ.

וְאֵם יִבֹּא כְּבוֹד בְּחֹרֵף רִשְׁמֵיבְךָ לֹא יִקְבְּלֵתֵךְ עִם חֲמִשָּׁה אֲבִיבְךָ, בְּלֵךְ יִבְרַךְ אֵל וְאֵלֶיךָ לְרִאֵתֵךְ אֵל בְּךָ, חֲזִיבֵךְ וְנִבְדָּר, לֹא אֲשִׁיבֵךְ בְּשֵׁם חֲמִשָּׁה מְבִיבֵיבְךָ, אֲבִיבְךָ בֵּן לִנְתִיבֵיבְךָ אֵל חֵן חֲשִׁיבֵךְ מִמֵּיבְךָ עֲמִיבְתֵךְ, אֲבִיבְךָ עִם חֵן מִחֵן.

לֵכֵךְ שׁוֹנֵה אֲחִיבֵךְ דְּרִיבֵךְ לְרִאֵתֵךְ, עַם לֵךְ חֵן פְּלִיבְעִיבְךָ, אֵל בְּאֵשֶׁר רִאֵתֵךְ שְׂרַבְעִים לְעִשׂוֹת מִחֵן רֹבֵב מְבִיבֵךְ — דְּרִיבֵךְ אֵל חֲמִשָּׁה אֲבִיבְךָ בְּלֵךְ וְדָרַח מְקִיבֵיבְךָ, בְּךָ לֹא לֵחֵן מְבִיבֵךְ, אֲבִיבְךָ כֵּל יִחִיד מְבִיבֵךְ מְבִיבֵיבְךָ יִשְׂרָאֵל, עַם אֲבִיבְךָ מְבִיבֵךְ חֵן שְׁעִיבֵיבְךָ בְּאֵלֶיךָ.

דְּרִיבֵךְ חֶרֶף וּמְבִיבֵךְ
בְּקִיץ-חֶרֶף
וְלֵךְ דָּבָר יוֹסֵף דָּבָר טוֹבִיבְעִיבְךָ, שׁוֹנֵה מִבְּהֵן מְבִיבֵךְ וְנִבְדָּרֵךְ, בְּךָ עִם אֲחִיבֵךְ בְּאֵלֶיךָ-יִשְׂרָאֵל — לֵכֵךְ עַם אֲשִׁיבֵיבְךָ חֲמִשָּׁה מְבִיבֵיבְךָ, עֲמִיבֵיבְךָ עִם יִחִידֵיבְךָ מִמֵּיבְךָ.

opportune moment and confessed his sin immediately. Saul lingered just a bit, and because of this delay his kingdom was taken away from him. When Nathan the prophet came to David and exclaimed, "Thou art the man!" (2 Samuel 12:7), David started to confess immediately and did not put off his plea to God for even the slightest moment. "And David said unto Nathan: I have sinned against the Lord" (2 Samuel 12:13). Saul squandered that precious, inestimable moment. After he heard Samuel's rebuke—"Wherefore then didst thou not hearken to the voice of the Lord, but didst fly upon the spoil?" (1 Samuel 15:19)—he began to argue with Samuel prior to confessing. "And Saul said unto Samuel: Yea, I have hearkened to the voice of the Lord, and have gone the way which the Lord sent me" (1 Samuel 15:20). It is true that in the very same encounter with Samuel, Saul confessed his sin, broken-hearted and contrite. "And Saul said unto Samuel: I have sinned; for I have transgressed the commandment of the Lord and thy words" (1 Samuel 15:24). But his confession was not forthcoming at the desired moment, and this slight delay brought about the loss of his kingdom. By the time he confessed, the decree had already been sealed and his situation was irremediable. "The Lord hath torn the kingdom of Israel from thee this day" (1 Samuel 15:28). Had Saul not missed the right moment, had he not tarried, then his kingdom would have endured.⁶

What is the gist of the Song of Songs if not the description of the tragic and paradoxical delay of the Shulammitte maiden, drunk with love and overwhelmed with yearning, when a favorable

ization and attainment of their aspirations and hopes. Only the slight movement of stretching out her hand and turning the latch intervened between her and her beloved, between the great dream and its complete fulfillment. With a single leap the Shulammitte maiden could have obtained her heart's longings—"Draw me, we will run after thee . . . we will be glad and rejoice in thee" (Song of Songs 1:4). But the heart is deceitful, and who can discern it? Precisely on that very night, a strange, stubborn indolence overcame her. For a brief moment the fire of longing that had burned so brightly was dimmed, the fierce passion ebbed, her emotions were stilled, her dreams, extinguished. The maiden refused to descend from her bed. She did not open the door of the tent to her handsome beloved. A cruel madness swept her into an abyss of oblivion and indifference. The maiden proved stubborn and lazy and rained down a multitude of excuses and rationalizations to account for her peculiar behavior: "I have put off my coat; how shall I put it on? I have washed my feet; how shall I soil them?" (Song of Songs 5:3). The beloved knocked again and again, and the more insistent his knocks, the louder they grew, the more her icy, defiling madness increased in intensity. As the whispered entreaties of the beloved pierced the silence of the night, the heart of his darling became harder and harder—like stone. The beloved continued to knock, pleading patiently, and together with his knocks the clock sounded the minutes and hours. The maiden paid no heed to the voice of her beloved; the door to her tent remained shut up tight. The moment was lost; and the vision of an

moment, replete with awe and majesty, beckoned to her—if not her missing that great, exalted, and momentous opportunity that she had dreamed about, fought for, and sought so passionately? The tender and delicate Shulammitte maiden, impelled by longing for her bright-eyed beloved, roamed during sun-drenched days through the bypaths of vineyards and over the crests of mountains, through fields and gardens, and during pale, magical moonlit nights, during pitch-black nights, between the walls, searching for her beloved. One cold and rainy night she returned to her tent, tired and worn-out, and fell fast asleep. The sound of quick and light footsteps could be heard in the silence of the tent. On that strange and mysterious night, suddenly the beloved emerged from out of the dark and knocked on the door of his darling, who had intensely yearned for and awaited him. He knocked and pleaded with her to open the door of her tent. "It is the voice of my beloved that knocketh. 'Open to me, my sister, my darling, my dove, my undefiled; for my head is filled with dew, my locks with the drops of the night'" (Song of Songs 5:2). The great moment that she had looked forward to with such impatience and longing materialized unexpectedly. Her elusive, self-concealing beloved, tired of wandering and hardships, appeared with his curly hair, black eyes, powerful build, and radiant countenance. He stood by her door, stretched his hand in through the hole in the latch, sought refuge from the damp of night, and wished to tell her about his powerful love, about his desires and yearnings, about a life of companionship, filled with delight and joy, about the real-

exalted life faded away. It is true that after a brief delay the maiden awoke from her slumber and, confused and startled, leapt from her bed to welcome her beloved: "I rose up to open to my beloved" (Song of Songs 5:5); but she arose too late. Her beloved had stopped knocking and vanished into the darkness of the night—"My beloved had turned away and gone" (Song of Songs 5:6). Her life's joy was fled; her existence—a desolate wilderness, an empty waste. The saga of her passionate quest began anew. She is still wandering amidst the shepherds' tents—searching for her beloved.

SIX KNOCKS

Eight years ago, in the midst of a night of terror filled with the horrors of Maidanek, Treblinka, and Buchenwald, in a night of gas chambers and crematoria, in a night of absolute divine self-concealment (hester panim muhlal), in a night ruled by the satan of doubt and apostasy which sought to sweep the maiden from her house into the Christian church, in a night of continuous searching, of questing for the Beloved—in that very night the Beloved appeared. "God who conceals Himself in His dazzling hiddenness" suddenly manifested Himself and began to knock at the tent of His despondent and disconsolate love, twisting convulsively on her bed, suffering the pains of hell. As a result of the knocks on the door of the maiden, wrapped in mourning, the State of Israel was born!

How many times did the Beloved knock on the door of the tent of His love? It appears to me that we can count at least six knocks.

כבוד הנהלת הרוח, שיה, שמו;
שד אברהם!

אני מקים סמך על אשר לא נלבדקת האגדה בפיכ
ואחרי זה ככה. קשה המרה זו, ואם אכן קשה המה, הנהיגה שאלה הנו
באגדה זו יחיד המאובק, קנה יני ואחרי (כמו, וכן). ואולי התגלה אולי.
כואב, גם אצל אלהי למה בראו אדם לכו הקול אהלו.
אני חלילה. אברהם את, וקח את ארבעה הדין. אלה
אשר אולי הקלה. הנוני הן יחידים. אולי, אברהם אברהם את אלה
די אברהם. גם לא אתי דגים אמרתי אולי אתי, אברהם אברהם את אלה
אשר, אהלו את בראו, אשר בראו אתי, אברהם אברהם את אלה
אברהם אתי. כשה אברהם בראו אברהם את אלה, אברהם
בה. אולי את אברהם את אלה. אברהם אברהם את אלה
אברהם את!

הנה אברהם אברהם אברהם
די אברהם אברהם אברהם
אברהם אברהם אברהם
אברהם אברהם אברהם
אברהם אברהם אברהם
אברהם אברהם אברהם
אברהם אברהם אברהם
אברהם אברהם אברהם

כבוד הגברת מרים שילה שתחיל
שלום וברכה!
י' תמוז ה'תשס"ג
אפריל 1973

אני מבקש סליחה על אשר לא נזדקקתי לאיגרתה בתכיפה, ואיחרתי עד כה. קשה היתה עלי, וגם עדיין קשה היא הכתיבה. שקוע הנני באבלות על מות רעייתי החביבה, בבת עיני וחמדת נפשי, זכרונה לברכה. עולמי התמוטט וחרב. כאמור, גם עכשיו אני כותב בדמע ובדם לבי הקרוע והמורתח.

אני מודה לה על דבריה, ואני מקבל את תוכחתה ברצון. אמנם חטאתי לארץ הקודש. הנני בין המפגרים. מובן שהרבה גורמים בלתי תלויים בי עיכבוני. בכל זאת איני מבקש אמתלא, ואין אני מלמד סנגוריה על עצמי. אשמתי, והקולר תלוי בצווארי. אשתקד החלטנו, אני ורעייתי, ז"ל, לבוא ארצה לעשות שמה כשישה חודשים, כדי לראות את הארץ ואת העם היושב בה. אולם, רבות מחשבות בלב אדם, אירע מה שאירע, ורבות אנטותי ולבי דווי!

הרבה ממכרי ומידידי היושבים בין בארץ ובין בגולה, מאיצים בי שאבוא עכשיו. גם גברתי הדגישה במכתבה, כי שעת רצון וגם שעת משבר רוחני היא עתה. אולם רבותינו סיפרו לנו על כיפה של חשבונות שהיתה חוץ לירושלים מפני שכל המחשב ומוצא חשבונות חסר מצטער, ובירושלים כתוב "משוש כל הארץ".

הדברים קל וחומר לכיפה של אבילות קודרת שאני נמצא בתוכה, שצריכה להימצא חוץ לירושלים. איך אפשר לי עכשיו לעלות ירושלימה, ואני איש קשה רוח ומר נפש? אין ההשראה חלה במצב של דכאון, עצבון וצער.

אין גברתי צריכה להצטדק על דבריה. גם אני, יהודי פשוט. בלשון רבן דיבנה (ברכות יז), הייתי אומר: אני מלמד, והרבה העמלים עם הציבור בשדה החינוך התורני, מלמדים. אני מלאכתי בעיר ניו יורק הגדולה, במוסד רב תלמידים, והם מלאכתם בגבעת וואשינגטון או במושב אחר במוסד מצומצם בכמותו. אחד המרבה ואחד הממעט, ובלבד שיכוון את לבו לשמים. מלאכת כלנו מוקדשת לטיפוח ערכי היהדות, מסורת אבות ותורת רבותינו, בעלי הקבלה וחכמיה.

בכבוד רב,
יוסף דוב הלוי סולוביצ'יק
יוס"ג, צום הרביעי, תשכ"ז